

Kerecsényi Edit

AZ 1848-AS SZABADSÁGHARC A DÉL-ZALAI PARASZTSÁG EMLÉKEZETÉBEN

1947-48-ban a szabadságharc 100. évfordulójának emlékére országos kutatás mérte fel, hogy miként él a nemzet emlékezetében történelmünk egyik legnagyobb idősze-rűbb idősze-k, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc. Az adatgyűjtést főleg egyetemi hallgatók és néprajzosok végezték, köztük e sorok írója is.

Főleg Dél-Zala Zalakomár és Letenye környéki településeit (utóbbiakat rövidebb ideig) választottam vizsgálódásom tárgyául, mivel e vidék a horvát átvonulás útjába esett és az akkori események még éltek a népi emlékezetben. Ügyeltem arra, hogy a kérdezettek ne a kalendáriumokban vagy másutt olvasott történeteket adják tovább, hanem arról beszéljenek, amit rokonaiktól, szomszédaitól hallottak gyermekkorukban vagy később. Az elmondottakat szó szerint, ritkábban rövidítve közlöm. Tanulságos, hogy Zalakomár környékén, s a Mura menti településeken, ahol szintén átvonult és megszállt Jellacic serege, nagyjából hasonló visszaemlékezéseket hallottam.

Az elmúlt évben ismét utánajártam, él-e még valami a néphagyományban 1848-ról. Sajnos, a közösségi és a családi életben azóta végbement változások: a rádió és televízió térhódítása teljesen megszüntették a hagyományörzés ezen formáját. Igaz, a legtöbb település temetőjében intézményesen még gondozták az ott eltemetett, ismert 48-as honvéd(ek) sírját, de az iskolákban csak elvétve emlékeztek meg a szabadságharc helyi eseményeiről.

A márciusi napok híre:
a szabadságharc legfőbb vívmányai
A haza védelme

A március 15-i események hírét a kérdezettek többsége szerint lovasok, katonák hozták meg Pestről: „Lovasok hozták a hírt a szabadságról... Örült a nép nagyon a 48-nak, mert tudták, hogy a szabadságot harcolják ki... Dehogyan gondolták azt, hogy az az urak harca, tudták, hogy az nekik hoz könnyebbséget. Akkor kiáltották ki, hogy a nemesek is fizetnek adót, azért örült a szegény nép is, mikor mondta Petőfi, hogy „Talpra magyar, most vagy soha...” Meg azt is mondta Petőfi, hogy ne vigyék ki a magyar katonát az országból... meg azt is mondták, hogy a nemest is majd megbüntetik, és a szegényt nem húzzák deresre...”

„A szabadságharc hírét Petőfi emberei és iskola-társai hozták meg. Jobban lovon jöttek, mert a vonat akkor még nem járt erre. A faluban igen örültek neki. Már igen várták, mert nagy híre volt, hogy a költők azon dolgoznak...”

„Mindenkinek szívesen a honvédségbe, hogy megvédjék a 48-at, mert jött a német meg az orosz, hogy az

uraság visszavehesse a földet, mert akkor is akartak földosztást. Mondta is a mesterúr nagyapámnak: Gyura, megládd, baj lesz ebből... Aztán maradt minden [egy ideig] a régi-ben...”

„48-ban Kiskomáromban is megalakult a honvédség. Kecskés János kapitány keze alatt 116 gyalogos és 16 lovas vonult be. De az 1848-ban szervezett honvédség nagyon gyengén volt felszerelve...” „Az öreg Madzag mondta, hogy csak az első sor kezében volt a fegyver, a második meg töltötte, mert az első sor csak célzott és lött... Ő gyalogos volt. A többiek meg csak kaszával, cséppel mentek a csatába...”

„Innét Kiskomáromból egy egész század honvédet állítottak ki. A káptalantól állt egy ispán századosnak, azzal vonultak csatáról csatára. A nevét mór nem tudom, de a nagyapám bátyja, a Madzag István is velük ment. Ott voltak Komárom megvételénél is... Mikor [Világos után] a Pista bátyám hazajött, két hónapig bujkált a karosi hegyen a pincénkben, öreg boronapince volt, de egyszer csak elfogták és a pandúrok bekísérték az uradalomhoz. Úgy elvitték katonának, hogy 10 évig nem is látta senki. Megjárták Galíciát, Lodomériát, Olaszországot, Boszniát... Mikor hazajött, nem ismerte meg a nagyapám, de senki. Csak mondta: én vagyok itt, a Csicsa...”

„Mikor kikiáltották a szabadságot, a jobbágyok közül sokan honvédek jelentkeztek. Az én nagyapám lett a dobos. A 46-os honvédszázaddal 116-an mentek Budára, jelentkezni Kossuth Lajosnál. Sokszor látta nagyapám Kossuth Lajost, meg Petőfit is, meg ott volt Bem apóval a világosi fegyverletételnél. A Mikola Bódival voltak közös kenyéren, egy kvártélyon... A tanítómester, a Szabó Lajos is ott harcolt Buda alatt, mint önkéntes huszárőrmester. Kétszer sebesült, kiütetést is kapott. Kossuth Lajos kezét is fogott vele...”

„Meg a nagyapám is ott volt (rekruta) Boszniában, 1845 körül. Nem önként ment, hanem besorozták... Mikor [1848-ban] meghallották, hogy itthon elfoglalták a papnevelde földjeit, s kitört a szabadság, hazaszöktek és foglaltak ők is maguknak földet. Megérdemelték, megharcoltak érte. Aztán mikor toborozták az őrséget* az illérek [horvátok] ellen, jelentkeztek a Csányi tábornoknál az őrseregbe, [a honvédségbe!]. Mentek szívesen, mert híres verekedők voltak. ”**

„Innét is, meg Karosból is sokait mentek a honvédségbe, főleg a cselédek meg a zsellérek, meg az uradalmi tiszték... De a szessziós parasztok, a gazdag jobbágyok közül nem ment el egy sem... Az én nagyapám zsellér volt, hát elment az is, és vitézül harcolt Buda vára alatt...”

„A honvédek, azok mind a csatákban harcoltak, ott, ahol éppen köllött... Dobsa József, Németh József, Pén-

* A szerző 1947/48-as kutatásai alapján. (A szerk) ** (A nemzetőr szót senki sem használta! A szerző)

tek János, Madzag István, Kovács György, Kiss István huszár, Danicz Németh István, Csikós István voltak a 48-as honvédek. Öregapám mindig mondta, hogy egész odaadóan harcoltak; előlőtölts puskával, szuronnyal. A puskaát vesszővel igazgatták a töltés alkalmával... Itthon csak az őrsereg maradt, azok saját ruhájukban voltak: ingben, gatyában, meg szűrben, amit nem fogott a puska, de nem is volt igazi puskájuk. Azok csak olyan népfölkelő katonák voltak..."

„Itt, Letenyén Csányi László hívó szavára Folly Bernát gazdatiszt elsőnek jelentkezett a honvédségbe. Akit hívott maga után, katonaviselt embereket, Benkő Jánost meg Héder Józsefet, mentek vele a 37. honvéd századba [zászlóaljba!] és ott voltak Komárom meg Buda visszavételénél..."

„Egy egész század ment innét 48-ban a 47-es honvédek közé is egy gazdatisztal és ott voltak a dédapámmal meg Mikó Józseffel Buda visszavételénél... Aztán mikor bejöttek az oroszok és elveszett a szabadság, hazaszöktek és a szőlőhegyen bujkáltak. Aztán elfogta őket a német, vasraverék és elvitte őket 10 évre katonának. Nem is írhattak, de egyszer mégis csak hazajöttek..."

*

Letenyén, Bécen és Egyedután több, mint 40 [48-as] honvéd nevé tudták még felsorolni 1947-ben! Folly Bernát síremlékét pedig kegyelettel gondozták.

A horvát „illér” támadás 1848. szeptember 11-én

A szabadságharc háborús eseményei közül Dél-Zalát csak Jellacic seregének „betörése” érintette közvetlenül. A támadó horvátokat „illéreknek” vagy „rácoknak” nevezték, s a velük kapcsolatos események mély nyomot hagytak a nép emlékezetében. Minden idős ember tudott egy-egy történetet róluk mondani, sőt a költői túlzásokkal ecsetelt pákozdi csatáról, illetve „fejvesztett menekülésükről” is. Valamennyien úgy hallották, hogy a veszített csata után a horvátokat a Velencei tóba „szorították”. Az apáktól hallott történetek az idők folyamán újabb és újabb mondai elemekkel gazdagodtak, mint a hírmondónak hagyott harcosok, majd az elfogott nők megszerzésére tett próbálkozások esete.

„Amikor jöttek az illérek, összehívták az őrsereget. Abba mindenkinek el kellett menni. Aki nem akart volna, azt agyon is verték volna. A saját ruhájukban voltak és kaszákat, kapát, fejszét vittek magukkal... Szűrben meg gatyában mentek, a hátukon a hathónapos tarisznyával... A hadnagyukkal elmentek Őrtilosig meg Szemenyéig... Mikor meglátták a túlsó parton az illér sereget, csak úgy feketélt tőlük a rét, meg a tarló, mert aratás után volt. Csillogott a szuronyuk, meg a bajnétjuk a napfényben.”

„A nemespátróiak, meg őrtilosiak kiabáltak is át-a Murán - Jellacic embereinek: „Emberék, nem lőni, nem lőni, mert még baj talál esni állatban, meg emberben.” Jellacic horvátjai megértették a mutogalódást és azt kiabálták vissza: „Nem lőni, nem lőni, de szaladni, szaladni.” Hát ezek úgy meg is szaladtak, hogy meg sem álltok a hegyekig. De azért is nem vették fel a harcot, mert olyan utasítást kaptok, hogy hagyják őket, mert majd be-

lehajjták a Velencei tóba. Így aztán visszavonultak és hagyták, hogy vonuljanak Komáromra, Kiskomárom meg Magyaród felé. De errefelé is jártak...”

„Akkoriban Horváth László volt a tanítómester és az őrségvezető hadnagy. Csire István pedig a kisdobos. A galambokiakaf toborozták össze, s mikor már kitanultak, elmentek Szemenyére. Mert hogy ott jöttek át az illérek a Murán. Már előre elszaggatták a rév (komp) kötelét, de azért mégis át tudtak kelni...”

Úgy jöttek, mint a sáskák, és akik bent voltak Szemenyén, azokkal megküzdöttek, azok a komiszárok? (granicsárok?) voltak, de mi fent voltunk a hegyekben, aztán, hogy csak jöttek, mint a sáskák, mi is hazajöttünk. Nem volt puska, mert nem is volt puskájuk...”

„Amikor az illérek 48-ban bejöttek, akkor az öregapám volt a kisdobos. Igen sokat mesélt róluk. Ők mentek a Horvát mester úrral összeszedni az embereket az őrseregbe ellenük. Aztán amikor meneteltek, ő akkor is mindig veregette a kisdobot. Igen büszke volt rá... Mentek csapatostul, kaszával, kapaccsal, cséppel, olmosbottal, ki hogy tudott, meg szűrösen a Murához és ő csak verte a dobon, hogy: Fel-fel vitézek a csatára...”

Akkor a Murán elvágták a vén komp kötelét, hogy ne jöhessenek át, de azért mégis átjöttek, mert az volt nekik kiadva, hogy meg kell szállni az országot. Hát nem is álltak nekik ellen, hagyták, hogy jöjjenek. Nem akarták Magyarország e részét elrongyolni. Azért Velencénél bántak el velük. Kétfelé vált ott a magyar gyalogság, a huszárság meg hátbatámadta őket, aztán úgy verték őket agyon. Ittjártukban Kiskomárom alatt volt a táboruk...”

„Az öregapám édesapja, Boksa György volt a bíró, mikor bejöttek az illérek. Vele rendeltettek edényt meg marhát, amit levágtak. Meg kenyeret kellett jegy] kocsi-val biztosítani. Szénát, tüzelőt, mindent szekereken kellett a horvátoknak vinni, mert nem a faluban laktak, hanem kint a falu tövében, Kanizsa felé lágereztek le a Nagypajtai réten, mert ott volt szabad táboruk. Mikor lágereztek, két sor szekérral vették körül a táborot. Aztán a szekér alatt őrködtek, a sátrakban meg aludtak. 2-3 nap voltak itt. Útközben nem volt. Senki sem bántotta őket, mert a magyar hadvezetőség azt tette, hogy itt engedte be őket, aztán mikor összpontosult a horvát sereg Fehérvárnál, körülfogta a magyar huszárság és beszorította az egész népséget a Velencei tóba...”

„A szabadságharc kitörését Komáromban is nagyon várták. De nem gondolták, hogy az illérek meg fogják bennünket támadni. De amikor összehívták ellenük az őrsereget, mert meghallották, hogy jönnek, akkor az élelmes emberek a ruhájukat összeszedték, aztán kint az erdőben meg a szőlőhegyen elásták. Meg a többi értékeket is... Az ökröket meg az apróbb jószágokat is elrejtették... Meg a fehérség nagy része is elbújt...”

„Mikor bejöttek az illérek, azt mondták, hogy ez az enyém ház, az a sógoré, amaz meg a komáé... Elhajtották az embereket ökröstül szekérral Fehérvár felé. Vitették a holmijukat. De amint tudtak, visszaszöktek...”

A lágerező horvátok meg, akik a faluban jártak, elvették a fát, a kenyeret és amit csak megfoghattak. A sátor-tábor két sor szekérral vették körül, mert félték, bent meg süttötték az ökröt...”

„A fehérség különösen félt tőlük és barlangokban meg gödrökben bújt el nálunk(Nagyradán)... Az illérek úgy akarták őket előcsalogatni, hogy kiáltozták: Kati, Juli gyertek elő, elmentek már az illérek... De a hangjukról megismerték, hogy nem magyarok, aztán nem jöttek elő...”

„Aztán mikor mentek tovább, összefogdosták a férfiakat ökröstől, hogy vigyék a szekéren a podgyászukat. Mert élelemfélét igen sokat elvittek. Apámnak is el kellett menni, de Marcalinál igen jó fortéllyal cselet csinált, mert igen jött volna már haza. Jó hátul volt a kocsisorban, amikor egy igen megfelelő helyre érkeztek. Ott vigyázva, hogy senki észre ne vegye, kiütötte a kocsi kerekét, mert akkoriban még fatengelyes kocsik voltak. Aztán amikor odamentek az illérek, mutogatta, hogy milyen szerencsétlenség esett meg vele. Aztán míg a többiek tovább mentek, a szekeret félrehúzták, és néhány illér elment, hogy majd hoznak új szekeret. Alig várta, hogy egyet se lásson... Kifogta az ökröket, a szekeret a minden egyéb-
bel ott hagyta és végig a Somogyszélen át hajtotta az ökreit, míg a galamboki határba nem ért. De nem mert hazajönni, mert nem ismerte az itthoni állapotokat. Hanem üzente, hogy hozzanak a hegyre enni-innivalót, mert nem mert sehová bemenni... Addig is inkább vadalmával meg vadkörtével élt...”

„A fonóban mindig mesélgették ezeket, meg kukoricamorzsolásnál is. Szegény édesanyám akkor még kis árvalány volt, aztán az öreganyja mesélgette neki mindig... Ő meg nekem... Itt a gánicai réten [Galambok határa] három nap, három éjjel voltak a szekértáborban, és a mieink a Győr-hegyről (Csapi határa) nézték, ahogy nagy tökedényekből ették a sok gánicát. Mert minden kukoricát összeszedtek a faluban porcióba... Azért hívják most is gánicai rétnak.”

A fentiekhez hasonló történetek az 1940-es években Letenyén is jártak még szájról szájra... Ám ezeknél értékesebbnek tűnik az alábbi adatközlés: Szabó János egykori fintafai majorgazda hosszasan mesélt arról, miként kellett nagyapjának az uradalom parancsára hirtelen összegyűjtenie és az illérek élelmezésére táborhelyükre szállítani a levágásra igényelt birkákat, a kenyeret és sót. A néphit szerint három napig táboroztak Letenye mellett, mígnem a „Zsíros réten” megütköztek a honvédséggel. „Sok halott maradt a réten, s a temérdek vértől vált az ilyen termékennyé” - mondták többen is, később is.

A pákozdi csatát követő hónapok eseményeiről és az elkövetkező téli hónapokról nem sokat tudtak mondani adatközlőim. De a dicsőséges tavaszi hadjárat győztes csatáiról, melyeknek a zalai honvédek is részesei voltak, sokan meséltek hol többet, hol kevesebbet.

A szabadságharc bukása és az elnyomatás

Komárom város környékén még a legegyszerűbb, legközelebb embere is tudták, hogy a szabadságharc elbukásának legfőbb oka a bécsi udvar kérésére hadbalépett orosz hadsereg volt:

...”48-ban majd egy évig ellenálltak, sokszor legyőzték az osztrákokat, de hogy 49-ben jött az orosz, akkor már nem bírtak velük...”

...”A leveretést itt is hamar megtudták. Olyan szomorúság volt, hogy sokan agyonlőtték a lovaikat (?) olyan bánatosak voltak... Olyan eset is előfordult, hogy a német és a magyar egy kútnál itatott. A magyar azt mondta: félre innen, neki semmi száz ilyen német! De a németek tisztje megparancsolta a magyaroknak, hogy ha száz német semmi neki, akkor hát küzdjön meg száz némettel. De a magyarok a legjobb lovat adták a katonának, aztán az úgy csinált, hogy előugratott, aztán követték, de aki legjobban beérte, azt mindig levágta. Utóbb a többi nem merte már követni...”

„Az oroszok segítettek a németnek, ellenállni senki sem próbált, örültek, hogy meglapulhattak. Errefelé is sok honvéd bujkált, de nem volt szabad mondani, hogy hol vannak. Legjobban a szőlőhegyen bújtak meg... Szívesen fogadták a szegény nyomorultakat, mondta az édesapám, mert az is katona volt, és mindenki segítette őket. De akit [az osztrákok] megfoghattak, igen megbüntették...”

„Voltak itt is bujdosó honvédek, akik nem akartak a németnek szolgálni, nem akartak elmenni katonának. A németeknek mégis szót kellett fogadni, mert mindenhol voltak a kocsmában spiclik és aki a német ellen szólt, elvitték, megbotozták, meg elvették a birtokát... Szervezkedni nem mertek a német ellen, nagy volt az elnyomás... Kossuth Lajosnak is azért kellett kimenekülnie, mert azt is elemésztették volna, mint a többi magyarokat, a 13 aradi vértanút...”

„Mesélték, sokszor kenyéren és vízen, tömlőben tartották a honvédeket, talán egy sem jött vissza, ha énekeltek a Kossuth nótát... A dédöregapám testvére megszőkött Csehországból a katonaságból. Sok olyan volt, akit ott vason, kenyéren és vízen tartottak. Ők lettek a betyárok. Csak az urakat bántották, a szegényeket nem...”

„Akkor volt a katonaságnál is a vesszőzés: 25 bot, 50 bot, azok kapták, akik énekeltek a Kossuth nótát. A jó Erzsébet királyné közbenjárására aztán megszűnt a deres... Szerették is igen... Emléktáblát állítottak neki Kanizsán a Szentháromságnál, meg a tölgyfákat is az ő tiszteletére ültették el...”

Letenyén haláláig nagy tisztelet övezte Benkő Jánost, a 20 éves korában besorozott honvédet, akit a Bach korokban azért éhezettek és tartottak hosszú éveken át vasra ve/ve, mert egyszer rajtakapták, amikor a „Kossuth nótát dalolta”.

A Murarátka felé vezető úton fekvő „Csárdáskert” pedig arról volt nevezetes, hogy „a szabadságharc bukása után ott bújtatták napokon keresztül a már halálra kérészt, muraközi születésű Gasparich Márkot, a hős tábori lelkész... Sajnos mégis elfogták s meggyilkolták...”

A szabadságharc vezérei a nép emlékezetében

A szabadságharc eseményeivel Kossuth neve forrt össze leginkább. A kérdésre, ki volt a szabadságharc legnagyobb embere, csaknem mindenki Kossuth Lajost említette elsőként. A jobbágyok felszabadítójának, legfőbb eszményképének tartották.

„Az egész ország igen tisztelte Kossuthot. Még ma is emlegetik, hogy ő volt, aki a magyar nemzetnek leginkább jót akart... Mikor Világosnál lerakták a fegyvert,

azonnal elmenekült Orsován át Amerikába, majd Turinba... 1894-ben Komán/áronon keresztül hozták haza a hamvait... az egész vonatja ki volt díszítve koszorúkkal. Igen derék ember volt..."

A Kossuth-kultuszt még csak növelte, hogy a komárvárosiak meggyőződése szerint Kossuthnak egy odavalósi parasztember, Péntek György volt a tisztiszolgája. (?) „...A Péntek György az a Kossuth lakásán is tartózkodott. A fiait dajkálgatta, Ferencet meg Lajost... Katona volt, csak oda került be tisztiszolgának. Igen nagy becsülete volt miatta. Mikor Kossuth Ferenc itt járt 1885 körül meg is látogatta..."

Letenye népe mindig buzgón ápolta Kossuth Lajos és a 48-as hősök emlékét. Az öreg honvédek voltak a kezdeményezői az 1894-ben, Kossuth halálának évében a Fő téren felállított emlékoszlopnak is.

A Kossuth kultusz legfőbb bizonyosága azonban az a sok dal és vers, melyet még 1948 táján is énekeltek Letenyétől Nagyradáig. Legkedveltebbek közülük a „Esik eső karikára...” illetve a „Kossuth Lajos azt üzenté...” kezdetű, melyeket némi szövegvariációval énekelnek. Ez volt a zalai 48-as párt nótája is.

Laki György szerint, aki az I. világháborúban aranylívitérségi érmet szerzett, a zalai lakosok másik kedvelt Kossuth-nótája így szól:

„Kossuth Lajos szép levelet íratott
Közepibe nagy bankókat rakatott
Átadta az írődeákjának - hogy
Ossza ki a magyar katonáknak.”

Ugyancsak sokszor énekeltek, hogy

„Kossuth Lajos ablakába
Kinyílt a rózsza magába
Akkorára nőtt az ága,
Hogy bort ivott árnyékába
Hogy bort ivott árnyékába...”

Néhányan ismerték csak, s azok is részben hézagosan ezt a dalt;

„Kossuth Lajos zöld kalapja,
Nemzetiszín lobog rajta,
Nemzetiszín lobog rajta,
Magyar hazát vigasztalja, vigasztalja...”

Ennek lehet variánsa ez a Nagyradán gyűjtött dal, melyet az I. világháborúban tanultak:

„Kossuth Lajos udvarába
megbotlott a lovam lába.
Gyere pajtás gyógyítsuk meg,
A muszkákat szalasszuk meg.”

Végül azt a versikét, mely nyilván Zalában, vagy valahol Dél-Dunántúlon termett, hisz itt volt csak aktualitása:

„Kossuthnak, Perczelnek dombon van a háza,
Jellacic és illér nem juthat hozzája.”

Kossuth eszményítése annyira elhomályosította vitézkünkön a szabadságharc többi jeles egyéniségét, hogy még Petőfiről is csak mint a szabadságharc lánglelkű költőjéről, a Nemzeti dal szerzőjéről emlékeztek meg... Viszont mindenki tudta, hogy Bem apó számsegéde volt, akit szintén sokan emlegettek nagy szeretettel.

Rajtuk kívül Perczel Mórról folyt a legtöbb szó, úgy is, mint a dunántúli végek védelmezőjéről:

„...A Perczel Mór volt itt a legfőbb parancsnok, Kanizsáról a Koronából [szálloda] küldte a huszárszázadát a hadparancsokkal...”

„Perczel Mór a szabadságharc híres tábornoka volt. Itt is járt Komárvároson toborozni a honvédeket. Később, a követválasztáskor itt lett képviselő valahol...”

Klapka nevét szintén jól ismerték, talán leginkább a vele kapcsolatos indulóról: „Klapka György volt Komárom helyőrség parancsnoka. Nem adta meg magát, csak úgy, ha az osztrák szabadon bocsátja valamennyiüket. Az osztrák állta is, haza is engedte valamennyit...”

Az 1848-as gyűjtések közül - úgy tűnik - azok a visszaemlékezések a legértékesebbek, melyek a helyben átélt eseményekről tudósítanak. Az idős parasztok, asszonyok örömmel, sőt büszkén mesélték el azokat a történeteket, melyeket a hosszú téli estéken a kemence tüze vagy a lámpa világa mellett hallottak öregjeiktől.

Adatközlők

1. Zsován János 70 éves földműves	Komárváros
2. Szalai Ferenc 67 éves gazda	Komárváros
3. Németh Imréné 92 éves paraszasszony	Komárváros
4. Domsa József 81 éves földműves	Komárváros
5. Németh György 63 éves földműves	Komárváros
6. Vilák Mihály 82 éves földműves	Galambok
7. Poór György 80 éves földműves	Komárváros
8. Laki György 68 éves földműves	Komárváros
9. Sípos János 83 éves földműves	Komárváros
10. Zsován Jánosné 63 éves földműves	Komárváros
11. Németh József 85 éves földműves	Komárváros
12. Varga Pál 86 éves földműves	Kiskomárom
13. Baksa József 72 éves	Kiskomárom
14. Magyar Ferenc 77 éves	Kiskomárom
15. Bécs János 78 éves	Kiskomárom
16. Szabó Boldizsárné 84 éves	Galambok
17. Tóth Józsefné 84 éves	Galambok
18. Kápolnai Józsefné 84 éves	Galambok
19. Kovács Ferencné 78 éves	Galambok
20. Csire József 73 éves	Galambok
21. Varga Ferenc 78 éves	Galambok
22. Durgó János 70 éves és Durgó Jánosné 65 éves	Nagyrada
23. Tulok Mihály 70 éves	Nagyrada
24. Kása István 71 éves földműves	Nagyrada
25. Pásti Vendel 82 éves	Galambok
26. Szabó József 71 éves	Galambok
27. Szijártó Mária 73 éves	Nagyrada
28. Kozári Gáborné 73 éves	Nagyrada
29. Pap Ferenc 80 éves cipész	Nagyrada
30. Vörös Ignác 64 éves	Nagyrada
31. Bagladi Vince 63 éves földműves	Letenye
32. Birkás József 52 éves földműves	Letenye
33. Kolongya János erdész	Letenye
34. Kapoli Pál 64 éves erdész	Letenye
35. Révész József 58 éves földműves	Letenye
36. Szabó János 88 éves juhász	Letenye
37. Rózsás Péter 63 éves földműves	Murarátka, Imrehegy
38. Merle János 60 éves földműves	Murarátka, Rátki-hegy
39. Buzsis István 60 éves földműves	Muraszemenye-Csernek
40. Kovács József 46 éves földműves	Muraszemenye-Csernek